

Małgorzata Pagacz usjk

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

---

mmpagacz@gmail.com

 <https://orcid.org/0000-0003-4504-9142>

Ewangelia regułą życia osób konsekrowanych w nauczaniu Kościoła od Pawła VI do Franciszka

 <https://doi.org/10.15633/ps.26105>

Małgorzata Pagacz USJK – siostra należąca do Zgromadzenia Sióstr Urszulanek Serca Jezusa Konającego; doktor nauk teologicznych, mgr matematyki, prowadzi wykłady zleczone na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, odpowiedzialna za formację profesek czasowych swego zgromadzenia.

Article history • Received: 21 May 2021 • Accepted: 15 Jun 2021 • Published: 31 Mar 2022
ISSN 1428-5673 (print) • **ISSN** 2391-6575 (online) • Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)

Abstrakt

Ewangelia regułą życia osób konsekrowanych w nauczaniu Kościoła od Pawła VI do Franciszka

Artykuł przedstawia znaczenie Ewangelii w życiu osób konsekrowanych na podstawie nauczania Kościoła od Pawła VI do Franciszka. Nauczanie papieży: Pawła VI, Jana Pawła II, Benedykta XVI i Franciszka wskazuje na Ewangelię jako normę i regułę życia konsekrowanego. Istnieje wiele punktów zbieżnych w nauczaniu papieży posoborowych na temat ewangelicznego charakteru życia konsekrowanego. Kwestia ta jest dobitnym przykładem ciągłości nauczania Kościoła. Każdy z papieży nieco inaczej rozkłada akcenty swej myśli, jednak wszyscy jednoznacznie domagają się od osób konsekrowanych pełnej wierności Ewangelii. Wobec współczesnego kryzysu życia konsekrowanego te zalecenia nabierają szczególnego znaczenia i stanowią niezbędny drogowskaz na przyszłość.

Słowa kluczowe: Ewangelia, życie konsekrowane, nauczanie Kościoła katolickiego

---

Abstract

The Gospel as the Rule of Life for Consecrated Persons in the Teaching of the Church from Paul VI to Francis

This article presents the importance of the Gospel in the life of consecrated persons according to the teaching of the Church from Paul VI to Francis. The teaching of Popes Paul VI, John Paul II, Benedict XVI and Francis point to the Gospel as the norm and rule of consecrated life. There are many points of convergence in the teaching of the post-conciliar popes on the evangelical character of the consecrated life. This issue is a clear example of the continuity of the teaching of the Church. Each of the Popes emphasizes their thought slightly differently, but they all unequivocally demand that consecrated persons be fully faithful to the Gospel. Because of the contemporary crisis of the consecrated life, these recommendations acquire particular significance and constitute a necessary signpost for the future.

Keywords: Gospel, consecrated life, the teaching of the Catholic Church

---

Życie¹ konsekrowane, będące naśladowaniem Chrystusa na drodze rad ewangelicznych, z samej swej natury jest głęboko i nierozzerwalnie zespolone z Ewangelią. Celem artykułu jest ukazanie ciągłości posoborowego nauczania Kościoła akcentującego zasadniczą rolę Ewangelii w życiu osób konsekrowanych. Kwestia ta warta jest analizy zwłaszcza z uwagi na współczesny kryzys życia konsekrowanego i jego rozumienia. Nauczanie papieży: Pawła VI, Jana Pawła II, Benedykta XVI i Franciszka przedstawia Ewangelię jako normę i regułę życia konsekrowanego, które stanowi zarazem żywą egzegezę słowa Bożego. Osoby poświęcone Bogu na własność nie mogłyby głosić Dobrej Nowiny, gdyby same nią nie żyły. W artykule zostanie ukazane, w jaki sposób posoborowe nauczanie poszczególnych papieży podkreśla znaczenie Ewangelii w życiu konsekrowanym. W tym celu zostanie syntetycznie przedstawione nauczanie kolejnych papieży posoborowych dotyczące ewangelicznego charakteru życia konsekrowanego, co zarazem pozwoli wyciągnąć istotne wnioski. Materiał źródłowy stanowią posoborowe dokumenty Kościoła, istotne dla teologii życia konsekrowanego.

1. Paweł VI — „Promieniować Ewangelią”

Święty papież Paweł VI odwołuje się do nauczania Soboru Watykańskiego II, który w dekrecie *Perfectae caritatis* uznaje powrót do Ewangelii za pierwszą i najważniejszą zasadę odnowy życia zakonnego² oraz stwierdza, że „wszystkie instytuty winny uznać Ewangelię za swoją najwyższą regułę”³. Według *Vaticanum II* Pismo Święte jest autentycznym źródłem duchowości chrześcijańskiej⁴, a częste czytanie i rozważanie Ewangelii jest powierzane i zalecane zwłaszcza osobom zakonnym w tym celu, aby lepiej odkrywać tajemnicę Jezusa Chrystusa i trwać w relacji z Nim⁵:

1 Artykuł ten jest poszerzeniem referatu wygłoszonego pod tym samym tytułem na Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej Od „*Evangelii nuntiandi*” do „*Evangelii gaudium*”, która odbyła się 6 maja 2021 roku w Wyższym Seminarium Duchowym w Łodzi.

2 Zob. Sobór Watykański II, Dekret o przystosowanej do współczesności odnowie życia zakonnego *Perfectae caritatis* [dalej: *Perfectae caritatis*], nr 2.

3 *Perfectae caritatis*, nr 2a.

4 Zob. Sobór Watykański II, Konstytucja dogmatyczna o Objawieniu Bożym *Dei verbum* [dalej: *Dei verbum*], nr 21.

5 Zob. np. *Dei verbum*, nr 25; *Perfectae caritatis*, nr 6; Jan Paweł II, Adhortacja *Vita conse-*

Święty Sobór szczególnie usilnie wzywa [...] zwłaszcza członków wspólnot zakonnych, aby przez częste czytanie pism Bożych osiągnęli „najwyższą wartość poznania Jezusa Chrystusa” (Flp 3, 8)⁶.

Papież Paweł VI wskazuje, że ewangeliczne świadectwo życia zakonnego jasno i z wielką siłą ukazuje prymat miłości Boga⁷. Zaznacza, że wierność Ewangelii jest źródłem dynamizmu — istotne elementy życia zakonnego muszą odpowiadać wskazaniom Ewangelii, które wprost prowadzą do dawania niezastąpionego świadectwa w sercu Kościoła⁸. Konsekracja sprawia, że osoby poświęcone Bogu na własność doświadczają wolności, uzdalniającej je do dobrowolnego pozostawienia wszystkiego, co nie jest Boże, aby móc iść na krańce świata i głosić Ewangelię.

Osoby zakonne są powołane, aby — jak zaznacza św. Paweł VI — bardziej niż inni świadczyć o paradoksie Ewangelii, zgodnie z którym ten, kto chce zachować swoje życie, straci je, a ten, kto straci życie z powodu Chrystusa, znajdzie je (zob. Mt 16, 25). W przemówieniach i homiliach papież Paweł VI zapewnia zakonników, że ich miłość do Jezusa — przeżywana aż do zaparcia się samych siebie — nie pozostanie bezowocna, lecz przyniesie głęboką radość i nadzieję życia wiecznego, a innym może skrócić drogę do Boga⁹. Powierza im misję bycia „drogowskazami” dla ludzi i równocześnie zaznacza, że jest to wielka odpowiedzialność¹⁰. Stwierdza: „Ludzie patrzą na was i osądzają, czy wasza wierność Ewangelii jest prawdziwa i szczerą”¹¹. Osoby zakonne mają być znakiem, że jest ona żywa, a królestwo Boże jest już obecne; mają „promieniować wszędzie Ewangelią”¹². Papież podkreśla tę konieczność dawania świadectwa Ewangelii, ponieważ dzisiejszy świat bardziej niż kiedykolwiek odczuwa potrzebę ujrzenia w osobach zakonnych ludzi, którzy „uwie-

---

crata, Wrocław 1996 [dalej: *Vita consecrata*], nr 94; Benedykt XVI, *Adhortacja Verbum Domini*, Watykan 2010 [dalej: *Verbum Domini*], nr 86.

6 *Dei verbum*, nr 25.

7 Paweł VI, *Adhortacja apostolska Evangelica testificatio*, Watykan 1971, nr 1.

8 Zob. Paweł VI, *Charyzmat życia zakonnego. Przemówienia i dokumenty*, Warszawa-Poznań 1974, s. 74.

9 Paweł VI, *Charyzmat życia zakonnego*, s. 60.

10 Zob. Paweł VI, *Charyzmat życia zakonnego*, s. 64–65.

11 Zob. Paweł VI, *Charyzmat życia zakonnego*, s. 64–65.

12 Paweł VI, *Charyzmat życia zakonnego*, s. 112.

rzyli słowu Pana, Jego Zmartwychwstaniu i życiu wiecznemu, do tego stopnia, że całe swe ziemskie życie poświęcili dawanii świadectwa miłości Boga”¹³. Paweł VI w adhortacji *Evangelii nuntiandi* apeluje: „Oby świat współczesny [...] przyjmował Ewangelię nie od jej głosicieli zgębnionych lub pozbawionych nadziei [...], ale od sług Ewangelii, których życie jaśniałoby zapałem, od tych, co pierwsi zaczerpnęli swą radość od Chrystusa”¹⁴. Przekonuje zakonników, że w obecnych czasach świadectwo Ewangelii trzeba dawać osobistą świętością życia¹⁵.

W adhortacji *Evangelii nuntiandi* papież Paweł VI wskazuje, że osoby zakonne mają szczególne znaczenie jako świadkowie Chrystusa, a świadectwo to stanowi jeden z pierwszych elementów ewangelizacji. „To milczące świadectwo o ubóstwie i oderwaniu od rzeczy tego świata, o czystości i niewinności życia, o woli przystającej na posłuszeństwo, stanowi wyzwanie wobec świata, a nawet wobec samego Kościoła, a ponadto może stać się pewną otwartą formą przepowiadania, która zdolna jest poruszyć także niechrześcijan, ludzi dobrej woli, przywiązujących wagę do wartości duchowych”¹⁶ — zauważa papież. Patrząc z tej perspektywy, papież zwraca uwagę na udział w ewangelizacji tych, którzy oddają się modlitwie, milczeniu, pokucie i ofierze. Akcentuje również wielkoduszność, pomysłowość i zaangażowanie misjonarzy, którzy głosząc Chrystusa często narażają się na różne niebezpieczeństwa¹⁷. Ci, którzy żyją duchem Ewangelii mogą wychodzić naprzeciw potrzebującym Dobrej Nowiny. Ewangelia jest siłą, która ludziom oddanym całkowicie Bogu nie pozwala zatrzymać się ani ustać w drodze.

2. Jan Paweł II — „Specjaliści w dziedzinie Ewangelii”

Nauczanie św. Jana Pawła II dotyczące znaczenia Ewangelii w życiu konsekrowanym jest bogate i wieloaspektowe. Papież przypomina to, co stwierdził Sobór Watykański II, że „ostateczną normą życia zakon-

¹³ Paweł VI, *Adhortacja apostolska Evangelica testificatio*, nr 53.

¹⁴ Paweł VI, *Adhortacja Evangelii nuntiandi*, Watykan 1975, nr 80.

¹⁵ Zob. Paweł VI, *Charyzmat życia zakonnego*, s. 152; Paweł VI, *Adhortacja Evangelii nuntiandi*, nr 69.

¹⁶ Paweł VI, *Adhortacja Evangelii nuntiandi*, nr 69.

¹⁷ Zob. Paweł VI, *Adhortacja Evangelii nuntiandi*, nr 69.

nego jest naśladowanie Chrystusa ukazane w Ewangelii”¹⁸. Jan Paweł II zaznacza, że osoby konsekrowane mają być „specjalistami w dziedzinie Ewangelii Jezusa, utożsamiając swoje życie z Jego słowami i Jego przykładem”¹⁹. Słowo Boże ma przenikać ich sposób postrzegania rzeczywistości, myślenia i działania, aby wyróżniało ich zachowanie czystości Ewangelii. Mają dawać świadectwo o istocie Ewangelii, czyli o miłości Boga i bliźniego oraz o błogosławieństwach. Żywotność życia konsekrowanego jest uzależniona od stopnia wierności Ewangelii, która „działa mocą Bożej atrakcji”²⁰. Jan Paweł II naucza osoby konsekrowane: „Nie przyjmuje się Ewangelii wyłącznie jako słusznej sprawy lub jako utopii. Ewangelia to Ktoś: to Jezus Chrystus, Pan. To On nas wezwał, byśmy szli za Nim aż po Krzyż. I nie można iść wiernie za Nim, jeśli przede wszystkim nie kocha się Go głęboko”²¹. Zadaniem osób konsekrowanych jest „wierność wiecznej młodości Ewangelii”²².

Święty Jan Paweł II przypomina, że poszczególni założyciele zakonów, zgromadzeń czy stowarzyszeń życia apostołskiego kierowani byli pragnieniami wypełniania Ewangelii, zazwyczaj jakiegoś określonego jej aspektu. Właśnie słowo Boże i natchnienie Ducha Świętego sprawiało i nadal sprawia, że rozeznawane są nowe charyzmaty w Kościele, które przybierają realne kształty. Jak zauważa Jan Paweł II, „nie można myśleć o dziele założycieli, nie widząc w nich wcielenia Ewangelii, obejmującego geografię i historię Kościoła”²³. Żywotność charyzmatu jest oparta na wierności Ewangelii oraz na wierności wskazaniom założycieli inspirowanych słowem Bożym. Założyciele właśnie dzięki mocy Ewangelii byli zdolni ofiarnie wcielać miłość Chrystusa przez swoje zaangażowanie. Pozostawione przez nich rodziny zakonne nadal kontynuują tę misję, pod warunkiem, że u podstaw myśli, słów i działań zakonników pozostaje Ewangelia²⁴.

¹⁸ *Perfectae caritatis*, nr 2a.

¹⁹ Jan Paweł II, *O życiu zakonnym. Przemówienia, listy apostołskie, instrukcje*, red. E. Weron, A. Jarocho, Poznań–Warszawa 1984, s. 243; zob. także: Jan Paweł II, *O życiu zakonnym*, s. 132.

²⁰ Jan Paweł II, *O życiu zakonnym*, s. 37.

²¹ Jan Paweł II, *O życiu zakonnym*, s. 244.

²² Jan Paweł II, *O życiu zakonnym*, s. 244, zob. także s. 184.

²³ Jan Paweł II, *O życiu zakonnym*, s. 245.

²⁴ Zob. Jan Paweł II, *O życiu zakonnym*, s. 245.

Według Jana Pawła II, istnienia osób poświęconych Bogu na własność nie da się zrozumieć bez odniesienia do Ewangelii i do osoby Jezusa Chrystusa. W powołaniu i posłannictwie konsekrowanych Ewangelia znajduje szczególnie urzeczywistnienie. Przyjmuje się ją jako najwyższą regułę życia. Historia życia konsekrowanego przekonuje, że „Ewangelia staje się rzeczywistością działającą dzięki miłosierdziu, które jest chwałą Kościoła i znakiem jego wierności Chrystusowi”²⁵. Jan Paweł II uznaje życie konsekrowane za „żywą egzegezę słów Jezusa”²⁶: „Wszystko, co uczyniliście jednemu z tych braci moich najmniejszych, Mnieście uczynili” (Mt 25, 40). Związek życia konsekrowanego z Ewangelią jest zatem bardzo ścisły. Papież zaznacza, że również na życie wspólne osób zakonnych należy patrzeć właśnie w świetle Ewangelii. Życie wspólne jest urzeczywistnieniem nauczania Chrystusa o związku pomiędzy dwoma przykazaniami miłości: do Boga oraz do bliźniego²⁷. Życie konsekrowane podtrzymuje w ochrzczonych świadomość podstawowych wartości zawartych w Ewangelii²⁸.

Osoby oddane Bogu decydują się na całkowity dar z siebie samych złożony właśnie dla sprawy Ewangelii²⁹. Ewangelia umożliwia osobom konsekrowanym rozeznawanie znaków czasu i odnajdywanie nowych odpowiedzi na pojawiające się problemy³⁰. Jan Paweł II zaznacza, że „dziś potrzebni są ludzie z miłością oddani Chrystusowi i Jego Ewangelii, aby mogli stawić czoło współczesnemu światu. Osoby konsekrowane, na mocy swego szczególnego powołania, mają ukazywać jedność między autoewangelizacją a świadectwem, między odnową wewnętrzną a gorliwością apostołską, między byciem a działaniem”³¹ — dzięki nim rodzi się nowy zapał i moc dla głoszenia Ewangelii całemu światu³².

---

25 *Vita consecrata*, nr 82.

26 *Vita consecrata*, nr 82.

27 Zob. *Życie konsekrowane w nauczaniu Jana Pawła II*, red. Cz. Drążek, Kraków 1996, s. 64.

28 Zob. *Vita consecrata*, nr 33.

29 Zob. *Vita consecrata*, nr 64.

30 Zob. *Vita consecrata*, nr 73; Jan Paweł II, *O życiu zakonnym*, s. 202–205; J. Kiciński, *Powołanie — konsekracja — misja. Personalistyczny aspekt teologii życia konsekrowanego we współczesnym Magisterium Kościoła*, Wrocław 2008, s. 182.

31 *Vita consecrata*, nr 81.

32 Zob. *Vita consecrata*, nr 105.

Ewangeliczny charakter życia konsekrowanego jest jego istotnym elementem, który świadczy o tym, że w Kościele „nie jest ono rzeczywistością odosobnioną i drugorzędną”³³. Ponadto profesja rad ewangelicznych osób zakonnych mobilizuje i pobudza wszystkich wierzących do coraz większej wierności Ewangelii³⁴. Konsekrowani są odpowiedzialni za poziom życia Ewangelii — ich świadectwo odgrywa znaczącą rolę i ma wpływ na jakość egzystencji chrześcijańskiej. Dlatego od osób, które powodowane miłością do Chrystusa składają z siebie całkowity dar dla Niego, słusznie oczekuje się radykalizmu ewangelicznego. Wymagany wysoki stopień determinacji w zachowaniu wierności Ewangelii wynika z samej natury i specyfiki tego życia. Konsekrowani mają urzeczywistniać Dobrą Nowinę i ożywiać duchem Ewangelii różne aspekty rzeczywistości tak, aby słowo Boże coraz bardziej przenikało świat³⁵. Wybierają oni sposób egzystowania, który był udziałem Jezusa — w czystości, ubóstwie i posłuszeństwie — jako najbardziej radykalną formę życia Ewangelii na tej ziemi³⁶. Dokładają starań, by dzięki sile Ewangelii dążyć do pełnego upodobnienia się do Chrystusa, by być „historyczną kontynuacją szczególnej obecności zmartwychwstałego Pana”³⁷. Według Jana Pawła II pomimo różnorodnych trudności nie mogą tracić ufności w ewangeliczną moc życia konsekrowanego³⁸.

Jan Paweł II w adhortacji apostołskiej *Vita consecrata*, podając osobom konsekrowanym konkretne wskazania dla rozwijania głębokiego życia duchowego, na pierwszym miejscu wymienia słowo Boże, które dla każdego chrześcijanina powinno być pierwszorzędnym i bezpośrednim źródłem duchowości³⁹. Życie zakonne rodzi się ze słuchania słowa Bożego. Rozważanie Pisma Świętego stwarza i umacnia osobistą więź z żywym Bogiem i uzdalnia do rozeznawania i wypełniania Jego zbawczej woli. Tak jak dawniej w zakonach monastycznych, również i dzisiaj trzeba powracać do *lectio divina*. Medytacja słowa Bożego musi łączyć się z konkretnym życiem — ma je oświecać dzięki łasce Ducha Świętego

33 *Vita consecrata*, nr 3.

34 Zob. *Vita consecrata*.

35 Zob. *Vita consecrata*, nr 8–12.

36 Zob. *Vita consecrata*, nr 18.

37 *Vita consecrata*, nr 19.

38 Zob. *Vita consecrata*, nr 63.

39 Zob. *Vita consecrata*, nr 94.

i skutecznie kształtować. Dokument *Vita consecrata* podkreśla, że nie zdobędzie się prawdziwej mądrości bez rozważania Pisma Świętego, które jest „pożyteczne do nauczania” (2 Tm 3, 16) i jest „źródłem czystym i stałym życia duchowego”⁴⁰. Każdej osobie konsekrowanej bliskie mają być pisma Nowego Testamentu, a zwłaszcza Ewangelie, będące centrum i „sercem całego Pisma Świętego”⁴¹. Medytacja tekstów nowotestamentowych, ukazujących postawy i czyny Jezusa, jest wypełnianiem wskazań założycieli i założycielek poszczególnych instytutów, gdyż oni w pierwszym rzędzie odwoływali się zawsze do Ewangelii⁴².

Wypełnianie powołania jest niemożliwe bez trwałego oparcia się na słowie Bożym. Jakość odnowionego zaangażowania życia konsekrowanego w trzecim tysiącleciu zależy od chęci i zdolności słuchania słowa Bożego. Instrukcja *Rozpocząć na nowo od Chrystusa* przypomina zakonnikom i zakonnicom myśl zawartą w liście *Novo millennio ineunte*, w której św. Jan Paweł II pisze o konieczności, by „słuchanie słowa Bożego stawało się żywym spotkaniem, pomagającym odnaleźć w biblijnym tekście żywe słowo, które stawia pytania, wskazuje kierunek i kształtuje życie”⁴³. Ewangelia musi w sposób istotny formować myśli i uczucia konsekrowanych, ponieważ w słowie Bożym objawia się i wychowuje sam Chrystus. To On prowadzi do takiego spojrzenia wiary, które jest patrzeniem Jego oczami na ludzi i wydarzenia. Rozważanie i kontemplowanie Ewangelii ma na celu uczenie się spoglądania na świat wraz z Jezusem i ma doprowadzić do tego, by w osobie zakonnej odcisnęły się rysy wcielonemu Słowa⁴⁴.

---

40 *Dei verbum*, nr 21; zob. także: *Perfectae caritatis*, nr 6.

41 Katechizm Kościoła katolickiego, Poznań 1994, nr 125; zob. także: *Dei verbum*, nr 18.

42 Zob. *Vita consecrata*, nr 94.

43 Kongregacja ds. Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego, Instrukcja *Rozpocząć na nowo od Chrystusa*. Odnowione zaangażowanie życia konsekrowanego w trzecim tysiącleciu, Poznań 2002, nr 24; zob. także: Jan Paweł II, List apostolski na zakończenie Wielkiego Jubileuszu Roku 2000 *Novo millennio ineunte*, Watykan 2001, nr 39.

44 Zob. Kongregacja ds. Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego, Instrukcja *Rozpocząć na nowo od Chrystusa*, nr 24.

3. Benedykt XVI — Ewangelia jako norma życia konsekrowanych

Według papieża Benedykta XVI podstawowy związek pomiędzy życiem całkowicie poświęconym Bogu a Ewangelią opiera się na prawdzie, że życie konsekrowane — będące żywą egzegezą słowa Bożego⁴⁵ — „rodzi się ze słuchania słowa Bożego i przyjmuje Ewangelię jako swoją normę życia”⁴⁶. Pośłannictwem Kościoła jest głoszenie słowa Bożego światu, a osoby konsekrowane — zdaniem papieża Benedykta XVI — w sposób szczególny mają oznajmiać wszystkim „Logos nadziei” (zob. 1 P 3, 15)⁴⁷. Ewangelizować to nieść to, co istotne: dzielić się żywą wiarą, otwierając serce i uwalniając od rozpaczki oraz być świadkiem nowego życia, ofiarowanego przez Zbawiciela⁴⁸. Słowo Boże przekazuje życie Boże, które przekształca oblicze ziemi, czyniąc wszystko nowe (zob. Ap 21, 5)⁴⁹.

Zdaniem Benedykta XVI osoby poświęcone Bogu mają być w świecie wiarygodnym i jasnym znakiem Ewangelii i jej paradoksów, nie ulegając mentalności obecnych czasów, lecz przemieniając się i wciąż odnawiając swoje zaangażowanie⁵⁰. Są powołane, by świadczyć o nadziei, którą promieniuje życie zgodne z Ewangelią; są wezwane, by zrozumieć i przyjąć w swoim życiu prawdę o tym, że królestwo Boże jest skarbem, dla którego warto zostawić wszystko (zob. Mt 13, 44). W rezultacie głoszą Dobrą Nowinę swoją postawą: „dają milczące świadectwo, że pośród codzien-

45 Zob. *Verbum Domini*, nr 83.

46 *Verbum Domini*, nr 83; zob. także: Benedykt XVI, Homilia podczas Nieszporów w święto Ofiarowania Pańskiego: *Życie konsekrowane świadectwem umiłowania Ewangelii*, „L'Osservatore Romano” wyd. pol. 3 (2011), s. 27–28; Benedykt XVI, Przemówienie do młodych zakonnic w klasztorze św. Wawrzyńca w Escorialu: *Musicie dawać świadectwo o spotkaniu z Chrystusem*, „L'Osservatore Romano” wyd. pol. 10–11 (2011), s. 12–13.

47 Zob. *Verbum Domini*, nr 91.

48 Zob. Benedykt XVI, Homilia podczas Mszy św. na rozpoczęcie Roku Wiary: *Pielgrzymka na pustyniach współczesnego świata*, „L'Osservatore Romano” wyd. pol. 11 (2012), s. 9–10. „Ewangelia jest wciąż nowym orędziem zbawienia dokonanego przez Chrystusa, aby ludzkość mogła uczestniczyć w tajemnicy Boga i w Jego życiu miłości i by otworzyć przed nią przyszłość pod znakiem niezawodnej i mocnej nadziei” (Benedykt XVI, Przemówienie do uczestników I Zgromadzenia Plenarnego Papieskiej Rady ds. Krzewienia Nowej Ewangelizacji: *Musimy szukać nowych sposobów skutecznego głoszenia Ewangelii*, „L'Osservatore Romano” wyd. pol. 7 (2011), s. 40).

49 Zob. *Verbum Domini*, nr 91.

50 Zob. Benedykt XVI do osób konsekrowanych, red. M. Saj, Kraków 2009, s. 72.

nych wydarzeń, niekiedy nazbyt burzliwych, jedynym niezawodnym wsparciem jest Bóg, niewzruszona skała wierności i miłości”⁵¹.

Osoba konsekrowana jest powołana do wierności ewangelicznej niezależnie od zmieniających się okoliczności. Jedynie uznanie Ewangelii za normę życia sprawia, że osoba poświęcona Bogu staje się autentycznym świadkiem Chrystusa. Benedykt XVI zauważa wartość oddziaływania konsekrowanych, gdyż Ewangelia jest największą siłą przemiany świata⁵². Stwierdza: „Iluż ludzi spragnionych prawdy pozostaje pod wrażeniem takiej odwagi i pociąga ich przykład tych, którzy nie wahają się dać życia, własnego życia za to, w co wierzą”⁵³. Osoba konsekrowana żyje w służbie Ewangelii, która przynagla do realizowania dzieł, przyczyniających się do dobra innych ludzi, do umacniania w nich wiary, do poszukiwania zagubionych i odnajdywania przede wszystkim najuboższych oraz żyjących na marginesie⁵⁴. Ewangelia jako Dobra Nowina daje wielką nadzieję wszystkim, którzy się na nią otwierają.

Wspólnoty zakonne, o ile są przeniknięte autentycznym duchem braterstwa, pokazują, że dzięki Ewangelii życie ludzkie nabiera blasku oraz otrzymuje nową jakość opartą na wierze, miłości i prawdzie. Benedykt XVI stwierdza, iż za sprawą konsekrowanych staje się jasne, że „ludzkie relacje mogą się zmieniać, że miłość nie jest utopią, a wręcz jest sekretem budowania świata bardziej braterskiego”⁵⁵. Ewangelia ma siłę przemiany ludzkiego wnętrza, a najbardziej wyraziście świadczą o tym osoby oddane Bogu na własność, które obierają Ewangelię za absolutną regułę swego życia. Moc Ewangelii ujawnia się najpełniej w tych, którzy chcą dawać się jej kształtować, którzy rozważają ją, przyjmują ją sercem otwartym i całkowicie oddanym sprawom Boga.

Benedykt XVI przypomina, że medytacja Pisma Świętego, zwłaszcza Ewangelii, jest konstytutywnym składnikiem duchowości zarówno

51 Benedykt XVI do osób konsekrowanych, s. 92.

52 Zob. Benedykt XVI, Przemówienie do przedstawicieli świata kultury, sztuki i gospodarki w bazylice Santa Maria della Salute: Ewangelia jest największą siłą przemiany świata, „L'Osservatore Romano” wyd. pol. 7 (2011), s. 45.

53 Benedykt XVI do osób konsekrowanych, s. 99.

54 Zob. Benedykt XVI do osób konsekrowanych, s. 140; Benedykt XVI, Homilia podczas Nieszporów w święto Ofiarowania Pańskiego: Dziękujemy za dar powołania, „L'Osservatore Romano” wyd. pol. 3 (2012), s. 26.

55 Benedykt XVI do osób konsekrowanych, s. 45–46.

w dawnych, jak i w nowych formach konsekracji. Przynagła osoby zakonne, by ich duchowość ewangeliczna stawała się widoczna i odczuwalna dla tych, do których są one posłane, aby „cały lud Boży mógł z tego odnieść korzyść”⁵⁶. Umacnianie solidnej formacji do pełnego wiary czytania Biblii nie jest tylko jednym z wielu elementów życia konsekrowanego, lecz ma sprawiać, że osoby konsekrowane będą przeniknięte ewangeliczną logiką — co więcej, same żyjąc słowem Bożym w codzienności, będą zachęcać innych do otwierania się na wartości i przesłanie Ewangelii.

Benedykt XVI akcentuje szczególną rolę mnichów i mniszek z zakonów klauzurowych, którzy — przeznaczając znaczącą część dnia na rozważanie Pisma Świętego — dają świadectwo życia Ewangelią. Tym samym stają się świadectwem dla świata, który pochłonięty jest zewnętrzną działalnością i któremu grozi zagubienie w niej. Zgromadzenia kontemplacyjne przez swoje życie przeniknięte modlitwą, słuchaniem i rozważaniem słowa Bożego zwracają uwagę, że nie samym chlebem żyje człowiek, ale każdym słowem, które pochodzi z ust Bożych (zob. Mt 4, 4)⁵⁷. Przypominają „współczesnemu światu rzecz najważniejszą, co więcej, decydującą: istnieje ostateczna racja, dla której warto żyć, to znaczy Bóg i Jego niezgłębiona miłość”⁵⁸.

4. Franciszek — Życ Ewangelią i głosić Ewangelię

Papież Franciszek, który ogłosił w Kościele Rok Życia Konsekrowanego, zauważył, że dzisiaj potrzebny jest „tlen Ewangelii”⁵⁹, tchnienia Ducha zmartwychwstałego Chrystusa, który by na nowo rozpałił wiarę, nadzieję i miłość w sercach ludzi. Istnieją dwie szczególnie uprzywilejowane przestrzenie osobowe, w których Ewangelia najłatwiej objawia się,

---

⁵⁶ *Verbum Domini*, nr 83.

⁵⁷ Zob. *Verbum Domini*, nr 83.

⁵⁸ Benedykt XVI do osób konsekrowanych, s. 164; zob. także: Benedykt XVI, Homilia podczas nieszpórów w bazylice opactwa benedyktyńskiego: *Niczego nie przedkładać nad miłość Chrystusa*, „L'Osservatore Romano” wyd. pol. 7–8 (2009), s. 52–53.

⁵⁹ Franciszek, Audiencja dla uczestników zgromadzenia plenarnego Papieskiej Rady ds. Krzewienia Nowej Ewangelizacji: *Potrzebny jest tlen Ewangelii*, „L'Osservatore Romano” wyd. pol. 12 (2013), s. 19.

ucieleśnia i ofiarowuje — są to rodzina i życie konsekrowane⁶⁰. Osoby konsekrowane, głoszące Dobrą Nowinę, swoją obecnością dają świadectwo o pięknie i prawdzie Ewangelii oraz sprawiają, że Kościół jest w świecie „obecny jako źródło nadziei, uzdrowienia i miłosierdzia”⁶¹.

W Liście apostolskim z okazji Roku Życia Konsekrowanego papież przypomina to, na co wskazywał już Sobór Watykański II w dekrecie *Perfectae caritatis*, że każda forma życia konsekrowanego rodzi się z wezwania Ducha Świętego, by iść za Chrystusem, tak jak tego naucza Ewangelia⁶². Franciszek stwierdza, że dla założycieli i założycielek zakonów i zgromadzeń „absolutną regułą była Ewangelia, a wszelka inna reguła pragnęła być jedynie wyrazem Ewangelii i narzędziem, aby żyć nią w pełni”⁶³. Ewangelia jest więc niezastąpioną zasadą życia, natomiast Duch Święty w swej kreatywności przekłada ją także na różne reguły życia konsekrowanego⁶⁴. Osoby poświęcone Bogu są stale przez Niego ewangelizowane, aby móc głosić Dobrą Nowinę, zdolną poszerzać serce człowieka⁶⁵. Przyznawanie nadrzędnego miejsca Ewangelii przez osoby konsekrowane musi iść w parze z wiarą w jej moc, w jej zdolność do nawracania serc ku Chrystusowi zmartwychwstałemu i prowadzenia ludzi drogą zbawienia⁶⁶.

Papież Franciszek przekonuje osoby konsekrowane, że „wartością Kościoła jest zasadniczo życie Ewangelią i dawanie świadectwa wierze”⁶⁷. Wielokrotnie zapewnia wierzących o sile płynącej z Ewangelii. Píše:

---

60 Zob. Kongregacja ds. Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego, *Rozpoznawajcie*. Do osób konsekrowanych podążających szlakiem znaków Bożych, Warszawa 2014 [dalej: *Rozpoznawajcie*], nr 13.

61 Franciszek, Spotkanie z kapłanami, zakonnikami, seminarzystami i rodzinami w Palo: Trzeba czynić więcej dla ubogich, „*L'Osservatore Romano*” wyd. pol. 2 (2015), s. 23.

62 Zob. Franciszek, List apostolski na rozpoczęcie Roku Życia Konsekrowanego, Watykan 2014, I. 2.

63 Franciszek, List apostolski na rozpoczęcie Roku Życia Konsekrowanego, I. 2.

64 Zob. Franciszek, Homilia podczas Mszy św. w święto Ofiarowania Pańskiego: Maryja i Symeon z Dzieciątkiem na ręku, „*L'Osservatore Romano*” wyd. pol. 2 (2015), s. 51.

65 Zob. Franciszek, Przemówienie do uczestników kapituły generalnej dominikanów: Dobry kaznodzieja, „*L'Osservatore Romano*” wyd. pol. 9 (2016), s. 15.

66 Zob. Franciszek, Przemówienie do biskupów Madagaskaru przybyłych z wizytą *ad limina* apostolorum, 28.03.2014, w: *Rozpoznawajcie*, nr 8.

67 Franciszek, List apostolski na rozpoczęcie Roku Życia Konsekrowanego, II. 1.

Mamy do dyspozycji skarb życia i miłości, który nie może wprowadzić w błąd, orędzie, które nie manipuluje i nie rozczarowuje. Chodzi o odpowiedź, która dotyka człowieka w jego głębi, która może go podtrzymać i podnieść. Jest to prawda, która nie wychodzi z mody, ponieważ zdolna jest przeniknąć tam, gdzie nic nie może dotrzeć. Nasz nieskończony smutek może zostać uleczony tylko przez nieskończoną miłość⁶⁸.

Dlatego osoby konsekrowane, zgodnie ze wskazaniem papieża Franciszka, mają głosić Ewangelię wychodząc na peryferie egzystencjalne i rozstaje dróg⁶⁹. Mają dawać świadectwo osobistego odkrywania miłości Boga, który stał się człowiekiem, wydał samego siebie i jako żyjący ofiaruje swoje zbawienie i swoją przyjaźń. Ten, kto głosi słowo Boże doświadcza, że orędzie ewangeliczne jest tak bogate i tak głębokie, że zawsze przerasta człowieka, a to przeżycie umacnia i utrzymuje go w postawie pokory⁷⁰.

Papież Franciszek wzywa wprost osoby konsekrowane do prowadzenia „duszpasterstwa nadziei”⁷¹ — nadziei, która pochodzi z Ewangelii. Zauważa, że słowo Boże zawiera w sobie odpowiedzi na pytania, które człowiek nosi w swoim wnętrzu i pomaga mu prowadzić nowe życie. Franciszek naucza w *Evangelii gaudium*:

Ewangelia odpowiada na najgłębsze potrzeby osób, ponieważ wszyscy zostaliśmy stworzeni do tego, co proponuje nam Ewangelia: do przyjaźni z Jezusem

---

68 Franciszek, *Adhortacja Evangelii gaudium*, Watykan 2013 [dalej: *Evangelii gaudium*], nr 265.

69 Zob. Franciszek, *Przemówienie do księży, zakonników i zakonnice w katedrze św. Rufina: Kościół wzrasta dzięki atrakcyjności świadectwa*, „L'Osservatore Romano” wyd. pol. 11 (2013), s. 14–15; Franciszek, *Homilia podczas Mszy św. dla biskupów, kapłanów, zakonników, zakonnice i seminarzystów: Idźmy na rozstaje dróg*, „L'Osservatore Romano” wyd. pol. 10 (2013), s. 17–18; Kongregacja ds. Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego, *Głosicie. Do osób konsekrowanych świadków Ewangelii wśród narodów*, Warszawa 2016 [dalej: *Głosicie*], nr 75.

70 Zob. *Evangelii gaudium*, nr 128; *Głosicie*, nr 4, 4.4.

71 Franciszek, *Spotkanie z duchowieństwem, osobami konsekrowanymi i seminarzystami w Sarajewie: Nie zapominajcie o przeszłości*, „L'Osservatore Romano” wyd. pol. 6 (2015), s. 13.

i miłości braterskiej. Jeśli zdołamy wyrazić odpowiednio i pięknie istotną treść Ewangelii, z pewnością przesłanie to odpowie na najgłębsze pytania serc⁷².

Dlatego wypełnianie Ewangelii i ukazywanie jej życiem to zadanie, którego realizacja sprawia, że radość i nadzieja mogą rozszerzać się w Kościele i w świecie. Papież Franciszek zachęca: „Żyjmy Ewangelią z pokorą i odwagą! Dawajmy świadectwo nowości, nadziei, radości, które Pan wnosi w życie”⁷³. Podobnie jak jego poprzednicy, zauważa, że wielkim nieporozumieniem jest głoszenie Ewangelii przez chrześcijan smutnych, zniechęconych czy nieufnych. Jest to sprzeczność sama w sobie, która staje się jedynie antyświadectwem. W ten sposób nie da się szerzyć Ewangelii, która jest ze swej istoty Dobrą Nowiną⁷⁴.

Według Franciszka w obecnych czasach, bardziej niż kiedykolwiek, potrzebne są osoby konsekrowane o uważnym spojrzeniu apostoła, które by wzruszały się i zatrzymywały w obliczu nędzy materialnej i duchowej, a w ten sposób pełniły misję „uzdrawiającym rytmem bliskości”⁷⁵. W tym kontekście oczywistym staje się stwierdzenie, że zakonnik, który utraciłby ewangelicznego ducha, zagubiłby również swoją tożsamość i posłannictwo⁷⁶. Papież zauważa, że osoby konsekrowane mają być nie tylko tymi, którzy wypełniają Ewangelię, ale ich świadectwo powinno być na tyle wyraziste i przejrzyste, by w ich życiu inni mogli czytać Ewangelię⁷⁷. Głoszenie słowa Bożego — według papieża — to nie jedynie

⁷² *Evangelii gaudium*, nr 265.

⁷³ Franciszek, *Język pojednania*. Audycja generalna, „L'Osservatore Romano” wyd. pol. 7 (2013), s. 49; *Głosie*, nr 23.

⁷⁴ Zob. Franciszek, *Homilia podczas Mszy św. w Domu św. Marty*, 31.05.2013, w: *Alfabet Franciszka*, red. P. Żyłka, Kraków 2013, s. 213.

⁷⁵ Franciszek, *Rozpalone serca*. Modlitwa maryjna z Papieżem, „L'Osservatore Romano” wyd. pol. 9 (2016), s. 35.

⁷⁶ „Świadkiem Ewangelii — przypomina papież Franciszek — jest ten, kto spotkał Jezusa Chrystusa, kto Go poznał, lub raczej poczuł, że został przez Niego poznany, rozpoznany, uszanowany, umiłowany, uzyskał przebaczenie, i to spotkanie poruszyło go do głębi, napełniło go nową radością, nadało nowe znaczenie jego życiu. I to jest widoczne, udziela się, zostaje przekazane innym” (*Rozpoznawajcie*, nr 9).

⁷⁷ Zob. Franciszek, *Spotkanie z seminarzystami, nowicjuszami i nowicjuszkami: Wiarogodni i konsekwentni*, „L'Osservatore Romano” wyd. pol. 8–9 (2013), s. 43; zob. także: *Kongregacja ds. Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego, Radujcie się*. List okólny do osób konsekrowanych z nauczania Papieża Franciszka, Warszawa 2014, nr 1.

kwestia wypowiedzianych słów. Franciszek, podobnie jak jego poprzednicy, ukazuje zakonnikom moc płynącą z Ewangelii:

To słowo Boże wzbudza wiarę, karmi ją, odnawia. To słowo Boże dotyka serca, nawraca je do Boga i Jego logiki, tak różniące się od naszej; to słowo Boże odnawia nieustannie nasze wspólnoty⁷⁸.

Głoszenie Ewangelii w przypadku osób konsekrowanych dokonuje się w pierwszym rzędzie nie za pomocą słów, lecz przez sam fakt ich istnienia. Werbalne przepowiadanie ma być następstwem sposobu bycia.

„Głoście zawsze Ewangelię, a gdyby to było potrzebne, także słowami”⁷⁹ — to zdanie papieża przytacza list *Radujcie się*. Niezbędnie trzeba w tym miejscu przywołać też inne dokumenty powstałe z racji Roku Życia Konsekrowanego — zwłaszcza *Rozpoznawajcie i Głoście* — szeroko sięgające do nauczania papieża Franciszka, mówiące o konieczności stawiania w centrum Ewangelii, przypominające o ewangelicznej inspiracji życia monastycznego, począwszy od św. Antoniego Wielkiego⁸⁰. Egzystencja osób konsekrowanych ma o tyle sens, o ile staje się żywym uosobieniem Ewangelii.

Zakończenie

Z przeprowadzonych rozważań wynika, że Ewangelia jest nie tylko regułą, ale, ponadto, najwyższą regułą życia dla wszystkich form życia całkowicie oddanego Bogu: prawdę tę wprost wyraża zarówno Sobór Watykański II⁸¹, jak i jeden z najnowszych dokumentów pt. *Rozpoznawajcie*. Omawiana kwestia jest dobitnym przykładem ciągłości nauczania Kościoła, które nie pozostawia żadnych wątpliwości co do istotnego znaczenia Ewangelii w życiu osób konsekrowanych, usilnie i nieprze-

---

78 Franciszek, Przemówienie do księży, zakonników i zakonnice w katedrze św. Rufina: *Kościół wzrasta dzięki atrakcyjności świadectwa*, s. 14.

79 Kongregacja ds. Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego, *Radujcie się*. List okólny do osób konsekrowanych z nauczania Papieża Franciszka, nr 1.

80 Zob. *Rozpoznawajcie*, nr 7–9.

81 Zob. *Perfectae caritatis*, nr 2a.

rwaniu zachęcanych do przywrócenia centralnego miejsca Chrystusowi i Ewangelii⁸².

Można wskazać wiele punktów zbieżnych w nauczaniu papieży posoborowych na temat ewangelicznego charakteru życia konsekrowanego. Warto zauważyć, że każdy z papieży nieco inaczej rozkłada akcenty swej myśli, jednak wszyscy jednoznacznie domagają się od osób konsekrowanych pełnej wierności Ewangelii, a co jest z tym nierozdzielnie związane: wierności życia w czystości, ubóstwie i posłuszeństwie; wierności w modlitewnym rozważaniu Ewangelii. Wobec współczesnego kryzysu życia konsekrowanego te zalecenia nabierają szczególnego znaczenia i stanowią niezbędny drogowskaz na przyszłość. Co więcej, właśnie pełna wierność Ewangelii czyni z życia konsekrowanego znak nadziei we współczesnym świecie.

Na zakończenie, warto jeszcze przywołać regułę życia Monastycznych Wspólnot Jerozolimskich, powstałą po Soborze Watykańskim II. Wzywa ona osobę konsekrowaną: „Odczytaj Ewangelię do końca: tam wpisana jest cała tajemnica życia monastycznego”⁸³. Jeżeli osoba konsekrowana nie żyje Ewangelią, Chrystus nie żyje w niej, naruszone zostają same fundamenty życia radami ewangelicznymi, a życie zakonne staje się niespójne i pozbawione sensu.

Bibliografia

Alfabet Franciszka, red. P. Żyłka, Kraków 2013.

Benedykt XVI, Adhortacja *Verbum Domini*, Watykan 2010.

Benedykt XVI do osób konsekrowanych, red. M. Saj, Kraków 2009.

Benedykt XVI, Homilia podczas Nieszporów w bazylice opactwa benedyktyńskiego: *Niczego nie przedkładać nad miłość Chrystusa*, „L'Osservatore Romano” wyd. pol. 7–8 (2009), s. 52–53.

Benedykt XVI, Homilia podczas Nieszporów w święto Ofiarowania Pańskiego: *Życie konsekrowane świadectwem umiłowania Ewangelii*, „L'Osservatore Romano” wyd. pol. 3 (2011), s. 26–28.

---

⁸² Zob. *Rozpoznawajcie*, nr 7–8.

⁸³ P. M. Delfieux, *Źródło na pustyni miast. Reguła życia Monastycznych Wspólnot Jerozolimskich*, tłum. K. Strzelecka, Warszawa 1991, s. 67.

- Benedykt XVI, Homilia podczas Nieszporów w święto Ofiarowania Pańskiego: *Dziękujemy za dar powołania*, „L'Osservatore Romano” wyd. pol. 3 (2012), s. 25–26.
- Benedykt XVI, Homilia podczas Mszy św. na rozpoczęcie Roku Wiary: *Pielgrzymka na pustyniach współczesnego świata*, „L'Osservatore Romano” wyd. pol. 11 (2012), s. 8–10.
- Benedykt XVI, Przemówienie do młodych zakonnicy w klasztorze św. Wawrzyńca w Escorialu: *Musicie dawać świadectwo o spotkaniu z Chrystusem*, „L'Osservatore Romano” wyd. pol. 10–11 (2011), s. 12–13.
- Benedykt XVI, Przemówienie do przedstawicieli świata kultury, sztuki i gospodarki w bazylice Santa Maria della Salute: *Ewangelia jest największą siłą przemiany świata*, „L'Osservatore Romano” wyd. pol. 7 (2011), s. 44–46.
- Benedykt XVI, Przemówienie do uczestników I Zgromadzenia Plenarnego Papieskiej Rady ds. Krzewienia Nowej Ewangelizacji: *Musimy szukać nowych sposobów skutecznego głoszenia Ewangelii*, „L'Osservatore Romano” wyd. pol. 7 (2011), s. 39–40.
- Dekret o przystosowanej do współczesności odnowie życia zakonnego *Perfectae caritatis*, w: Sobór Watykański II, *Konstytucje, dekryty, deklaracje*, Poznań 2002, s. 264–275.
- Delfieux M. P., *Źródło na pustyni miast. Reguła życia Monastycznych Wspólnot Jerozolimskich*, tłum. K. Strzelecka, Warszawa 1991.
- Franciszek, *Adhortacja Ewangelii gaudium*, Watykan 2013.
- Franciszek, Audycja dla uczestników zgromadzenia plenarnego Papieskiej Rady ds. Krzewienia Nowej Ewangelizacji: *Potrzebny jest tlen Ewangelii*, „L'Osservatore Romano” wyd. pol. 12 (2013), s. 18–19.
- Franciszek, Homilia podczas Mszy św. dla biskupów, kapłanów, zakonników, zakonnicy i seminarzystów w Rio de Janeiro: *Idźmy na rozstaje dróg*, „L'Osservatore Romano” wyd. pol. 10 (2013), s. 17–18.
- Franciszek, Homilia podczas Mszy św. w święto Ofiarowania Pańskiego: *Maryja i Symeon z Dzieciątkiem na ręku*, „L'Osservatore Romano” wyd. pol. 2 (2015), s. 50–51.
- Franciszek, *Język pojednania*. Audycja generalna, „L'Osservatore Romano” wyd. pol. 7 (2013), s. 48–50.
- Franciszek, *List apostołski do zakonnic i zakonników na rozpoczęcie Roku Życia Konsekwowanego: Świadczenie radości*, Watykan 2014.

- Franciszek, Przemówienie do księży, zakonników i zakonnice w katedrze św. Rufina: Kościół wzrasta dzięki atrakcyjności świadectwa, „L'Osservatore Romano” wyd. pol. 11 (2013), s. 13–15.
- Franciszek, Przemówienie do uczestników kapituły generalnej dominikanów: Dobry kaznodzieja, „L'Osservatore Romano” wyd. pol. 9 (2016), s. 15–16.
- Franciszek, *Rozpalone serca*. Modlitwa maryjna z Papieżem, „L'Osservatore Romano” 9 (2016), s. 35–36.
- Franciszek, *Spotkanie z duchowieństwem, osobami konsekrowanymi i seminarzystami w Sarajewie: Nie zapominajcie o przeszłości*, „L'Osservatore Romano” wyd. pol. 6 (2015), s. 12–14.
- Franciszek, *Spotkanie z kapłanami, zakonnikami, seminarzystami i rodzinami w Palo: Trzeba czynić więcej dla ubogich*, „L'Osservatore Romano” 2 (2015), s. 23–24.
- Franciszek, *Spotkanie z seminarzystami, nowicjuszami i nowicjuszkami: Wiarygodni i konsekwentni*, „L'Osservatore Romano” wyd. pol. 8–9 (2013), s. 41–45.
- Jan Paweł II, *Adhortacja Vita consecrata*, Wrocław 1996.
- Jan Paweł II, *List apostolski na zakończenie Wielkiego Jubileuszu Roku 2000: Novo millennio ineunte*, Watykan 2001.
- Jan Paweł II, *O życiu zakonnym. Przemówienia, listy apostolskie, instrukcje*, red. E. Weron, A. Jarocho, Poznań–Warszawa 1984.
- Katechizm Kościoła katolickiego*, Poznań 1994.
- Kiciński J., *Powołanie — konsekracja — misja. Personalistyczny aspekt teologii życia konsekrowanego we współczesnym Magisterium Kościoła*, Wrocław 2008.
- Kongregacja ds. Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego, *Głoście. Do osób konsekrowanych świadków Ewangelii wśród narodów*, Warszawa 2016.
- Kongregacja ds. Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego, *Radujcie się. List okólny do osób konsekrowanych z nauczania Papieża Franciszka*, Warszawa 2014.
- Kongregacja ds. Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego, *Rozpoznawajcie. Do osób konsekrowanych podążających szlakiem znaków Bożych*, Warszawa 2014.

Kongregacja ds. Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego, Instrukcja *Rozpocząć na nowo od Chrystusa*. Odnowione zaangażowanie życia konsekrowanego w trzecim tysiącleciu, Poznań 2002.

Konstytucja dogmatyczna o Objawieniu Bożym *Dei Verbum*, w: Sobór Watykański II, Konstytucje, dekrety, deklaracje, Poznań 2002, s. 350–363.

Paweł VI, Adhortacja *Evangelica testificatio*, Watykan 1971.

Paweł VI, Adhortacja *Evangelii nuntiandi*, Watykan 1975.

Paweł VI, *Charyzmat życia zakonnego. Przemówienia i dokumenty*, Warszawa–Poznań 1974.

Życie konsekrowane w nauczaniu Jana Pawła II, red. Cz. Drążek, Kraków 1996.